שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

🎯 מבחן מסכם – רמה גבוהה

משך המבחן: 90 דקות · סך הכול 100 נקודות · קראו את הקטע פעמיים לפני שתענו.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א': הבנת הנקרא	40	
חלק ב': ידע ומושגים	35	
חלק ג': ערכים, חשיבה והבעה בכתב	25	
סה"כ	**100**	

חלק א': הבנת הנקרא (40 נק')

מסלים בירושלים לעגלות בקיבוץ

בימי בית המקדש, כשהבשילו הפירות הראשונים, קשר החקלאי חוט סביב הענבים, התאנים או הרימונים הראשונים בשדה וסימן אותם כביכורים. אחר כך הצטרף לשכניו, וכולם עלו יחד לירושלים. בדרך ניגנו בחליל, ותושבי הערים יצאו לקבל אותם בשמחה. במקדש הניח כל חקלאי את הסל ואמר דברי תודה.

אחרי חורבן בית המקדש נפסק המנהג במשך דורות רבים. רק כשחזרו יהודים לעבוד את אדמת ארץ ישראל, לפני כמאה שנה, חידשו את טקס הביכורים בקיבוצים ובמושבים. במקום ללכת לירושלים, החקלאים הציגו על עגלות ועל טרקטורים את היבול הראשון, את התינוקות שנולדו השנה ואת העגלים החדשים, והילדים רקדו בבגדים לבנים.

הטקס השתנה, אבל משהו נשאר: השמחה ביבול, הגאווה בעבודה הקשה והרצון לומר תודה יחד, כקהילה. היום נערכים טקסי ביכורים גם בגנים ובבתי ספר בערים, והילדים מביאים בסלים פירות, ירקות וגם יצירות שהכינו בעצמם.

1 **איתור והבנה: בחרו את התשובה הנכונה.** (6 נק')

א. איך סימן החקלאי את הביכורים בשדה?

○ צבע אותם ○ קשר סביבם חוט ○ קטף אותם מיד

ב. מתי חודש טקס הביכורים?

○ מיד אחרי חורבן המקדש ○ לפני כמאה שנה, כשחזרו לעבוד את האדמה ○ רק בשנים האחרונות

2 **השוואה: השלימו את הטבלה לפי הקטע.** (8 נק')

מה משווים?	בימי בית המקדש	בקיבוצים ובמושבים
לאן הביאו?	לבית המקדש בירושלים	
במה הביאו?		
מה הציגו?	הפירות הראשונים	

3 **הסקת מסקנות: למה לדעתכם הציגו בקיבוצים גם את התינוקות ואת העגלים שנולדו? מה זה מלמד על המשמעות החדשה של הטקס?** (8 נק')

4 **פרשנות: הסבירו את המשפט «הטקס השתנה, אבל משהו נשאר». ציינו שני דברים שנשארו.** (8 נק')

5 **עמדה: האם לדעתכם חשוב לחדש מנהגים עתיקים בדרך חדשה, או עדיף לשמור עליהם בדיוק כמו בעבר? כתבו עמדה ושני נימוקים (4 שורות).** (10 נק')

חלק ב': ידע ומושגים (35 נק')

1 **השלימו.** (8 נק')

א. המנהג להניח את החנוכייה מול העוברים בחוץ נקרא _____.

ב. הרעיון שאסור להרוס ולבזבז בלי צורך נקרא «בל _____».

ג. מן היום השני של פסח סופרים _____ ימים עד שבועות.

ד. השם המלא של יום השואה הוא «יום הזיכרון לשואה ול _____».

2 **נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.** (8 נק')

א. שמיני עצרת ושמחת תורה חלים בארץ ישראל באותו יום. נכון / לא נכון

ב. את ההגדה קוראים כדי לקיים «והגדת לבנך» – לספר לילדים. נכון / לא נכון

ג. מדינת ישראל הוכרזה בירושלים בה' באייר תש"ח. נכון / לא נכון

ד. הסביבון בארץ ישראל נושא את האותיות נ, ג, ה, ש. נכון / לא נכון

3 **מיינו כל מנהג לפי הסיבה שלו.** (6 נק')

אכילת מצה | הבאת ביכורים | הדלקת נרות חנוכה | נטיעת עצים | ישיבה בסוכה | תפילת הגשם

לזכר אירוע בתולדות העם	קשור לחקלאות ולטבע

4 **בחרו את התשובה הנכונה.** (6 נק')

א. מה משותף לסוכות, לפסח ולשבועות?

○ כולם חלים בחורף ○ כולם משלושת הרגלים ○ בכולם אוכלים מצות

ב. למה נקבע יום השואה סמוך למרד גטו ורשה?

○ כדי לזכור גם את הגבורה ○ כי אז מתחיל הקציר ○ כי אז נוסדה המדינה

ג. איזה חג חל ראשון בשנה העברית?

○ חנוכה ○ סוכות ○ ט"ו בשבט

5 **התאימו כל מקור או מטבע לשון לחג שלו.** (7 נק')

טור א	טור ב
1. «והגדת לבנך»	☐ פסח
2. «ושמחת בחגך»	☐ יום השואה
3. «במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש»	☐ שבועות
4. ראש השנה לאילנות (משנה)	☐ יום העצמאות
5. מגילת רות	☐ חנוכה
6. «נס גדול היה פה»	☐ ט"ו בשבט
7. «התקווה»	☐ סוכות

חלק ג': ערכים, חשיבה והבעה בכתב (25 נק')

1 **השוו בין חג האסיף (סוכות) לחג הביכורים (שבועות): כתבו דבר אחד דומה ודבר אחד שונה.** (7 נק')

2 **יום הזיכרון ויום העצמאות צמודים זה לזה. מה הייתם עונים לילד שאומר: «קשה לי לשמוח מיד אחרי יום עצוב»? כתבו תשובה מכבדת עם נימוק.** (8 נק')

3 **בחרו ערך אחד שחוזר בכמה חגים (למשל: הכנסת אורחים, הודיה, זיכרון, חסד). כתבו בארבע שורות באילו שני חגים הוא מופיע ואיך, ואיך תקיימו אותו בחיים שלכם.** (10 נק')

בהצלחה!